Infrarakentaminen viriämässä

Infrarakentamisen suhdannekuva on varovaisen toiveikas. Suunnittelusektori raportoi matalasuhdanteen ongelmista mutta toteaa kuitenkin suhdannetilanteen olevan hyvä, liikevaihto on kasvanut ja työntekijöitäkin ollaan palkkaamassa lisää. Rakennuttajat nostavat suurimmaksi haasteekseen ympäristöasiat ohi talousongelmien. Useat suurista kunnista investoivat infraan. Myös energiahuollon, lentoliikenteen, vesiväylien ja vesihuollon sektoreiden hankkeita on käynnistymässä. Mikäli väyläverkoston korjausvelan vähentämiseen suunniteltu lisäpanostus toteutuu, kasvaa infrarakentamisen volyymi vuonna 2016 noin 2 prosenttia.

Sektori	*Muutos 2015-2016*
Maantiet	*kasvaa*
Kadut	*vähenee*
Radat	*vähenee*
Tietoliikenne	*ennallaan*
Energia	*kasvaa*
Vesihuolto	*kasvaa*
Muu väylä ja ympäristö-rakentaminen	*ennallaan*
Kaivosten avaaminen	*ennallaan*
Talonrakentamisen alueosat	*ennallaan*
Kiinteistöjen ulkoalueiden hoito	*ennallaan*
YHTEENSÄ 2016	*lievä kasvu*

Vuonna 2015 koko infrarakentaminen supistuu arviolta yhden prosentin. Vuonna 2016 infrarakentamisen määrä säilyy vähintään vuoden 2015 tasolla. Toteutuessaan hallitusohjelmaan kirjattu lisäpanostus väyläverkoston korjausvelan vähentämiseksi nostaisi infrarakentamisen volyymin 2 prosentin kasvuun.

Katurakentaminen supistuu hieman. Ratarakentaminen supistuu reilusti, koska pääkaupunkiseudun suuret infrahankkeet - kehärata ja Länsimetron ensimmäinen vaihe - valmistuvat. Kasvavia sektoreita ovat maantie-, energiahuollon, lentoliikenteen, vesiväylien ja vesihuollon rakentaminen.

Valtion budjetti. Vuoden 2015 puolella alkaneita hankkeita ovat: Äänekosken biotuotetehtaan liikenneyhteydet, vt8 Pyhäjoen ydinvoimalan liikenneyhteydet, vt 3 Tampere—Vaasa Laihian kohta, 1. vaihe, vt 22 Oulu—Kajaani—Vartius, Riihimäen kolmioraide, Helsinki—Riihimäki rataosan kapasiteetin lisääminen, 1. vaihe, Pännäinen—Pietarsaari, sähköistys ja Savonlinnan syväväylän siirtäminen.

Vuoden 2016 budjettiin on kirjattu uutena hankkeena Helsingin ratapihan toiminnallisuuden parantaminen. Aiemmin toteutettuja elinkaarihankkeita rahoitetaan vuonna 2016 noin 106 miljoonalla eurolla.

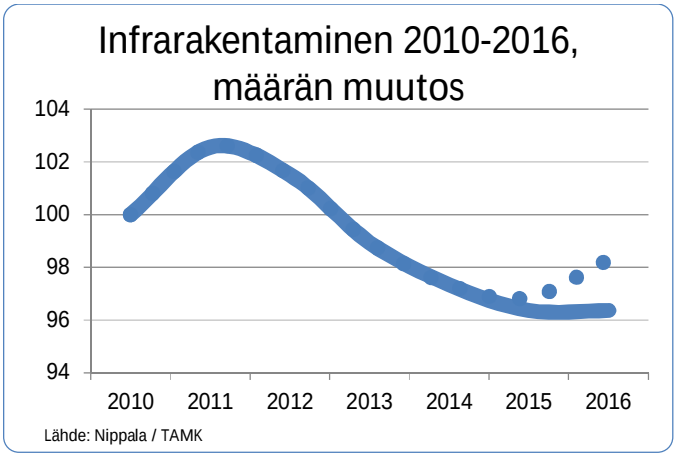

Kuntien investoinnit ovat olleet korkealla tasolla useita vuosia. Yksi syy tähän on ollut kasvukeskusten väestönkasvu. Sen takia monissa kaupungeissa on panostettu uusien alueiden esirakentamiseen ja olemassa olevan kaupunkirakenteen tiivistämiseen. Tämä on velkaannuttanut kuntia ja usea kunta tasapainottaa talouttaan. Muun muassa Helsinki on ottanut käyttöön investointikaton. Tampere suunnittelee investointikaton käyttöönottoa.

Pääkaupunkiseudun raideliikennehankkeet ovat nostaneet Vantaan ja Espoon infrainvestointeja. Espoossa Länsimetron jatko pitää investoinnit korkealla myös jatkossa. Tampereella investointien taso säilyy korkealla rantaväylän takia. Oulussa ja Turussa infrainvestointien määrä on ollut maltillisempaa.

Vientiä jarruttaa Venäjän ja Kiinan tilanne

Yksityinen sektori

Kuluvana vuonna 2015 energia- ja teollisuussektorit ovat investoineet vilkkaasti. Suuria hankkeita ovat olleet mm. Äänekosken biotuotetehdas, UPM:n Kymin sellutehdas, teollisen tuulivoiman hankkeet, LNG terminaalit ja Fennovoiman tontin esirakentaminen.

Kaivosinvestoinnit ovat pysähdyksissä. Yara ilmoitti peruvansa Soklin käynnistämisen eivätkä Talvivaaran laajennushanke ja Hannukaisen kaivoshanke etene.

Bruttokansantuotteen muutos

Talouskasvu on jäämässä vuonna 2015 ennakoitua pienemmäksi. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla bruttokansantuote on pienentynyt. Loppuvuosi ei näytä juurikaan valoisammalta. Syksyn talousennusteet arvioivat talouskasvun vuonna 2015 +0,4...-0,5 prosentin haarukkaan.

Vuoden 2016 talouskasvuksi ennakoidaan +0,5...+1,2 prosenttia. Se riittää infrarakentamiselle hitaaseen kasvuun.

Suomen vientimaiden talous

Ruotsin (S&P: AAA, 2014: AAA) talous on hyvällä mallilla ja kasvamassa sekä tänä että ensi vuonna 2,7...2,8 prosenttia.

Venäjän (S&P: BB+ 2014: BBB-) vuoden 2015 ennakoitu lievä talouskasvu on kääntynyt alkuvuonna -3,4 prosentin supistumiseen. Kaupan pakotteiden jatkuessa supistuminen jatkuu edelleen 2016.

Saksan (S&P:AAA, 2014: AAA) talouskasvu on ollut vuonna 2015 IFO Instituutin ennusteen mukaan 1,9 prosenttia. Kasvu säilyy samalla tasolla myös vuonna 2016.

Kiinan (S&P: AA-, 2014:AA-) talouskasvun arvioidaan jatkuvan vuosina 2015 ja 2016 maalle ennätyksellisen alhaisena 6 -7 prosentin paikkeilla.

Valtion ja kuntien rahoitusvaje

Julkisen sektorin velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvoi yli 59 prosenttiin viime vuoden loppuun mennessä. Tänä vuonna velka nousee 62 prosenttiin ja EU vakaussopimuksen raja 60 prosenttia menee rikki. Vaikka julkinen sektori vekaantuukin edelleen, vaihtotase kääntyi kesällä 2015 positiiviseksi lähinnä energian hinnan takia.

Uudistalonrakentamisen aluetyöt

Talonrakentamisen aluetyöt on infrarakentamisen suurin sektori. Talonrakentamisen laskeva trendi alkoi vuonna 2008 ja jatkui vuoteen 2014 saakka. Tänä vuonna aluetöitä on ollut n. 3 prosenttia edellisvuotta enemmän. Vuonna 2016 aluetöiden määrä pysyy samalla tasolla kuin vuonna 2015.

Raakaöljyn hinnan nousun tasoittuminen on laskenut infrarakentamisen kustannuksia

Öljynhinta on painoarvoltaan suurin yksittäinen tekijä maarakentamisen kustannuksissa. Öljyn hintatason lasku 2014 kesästä lähtien näkyy nyt syksyllä maarakentamisen kustannuskehitystä mittaavan indeksin 2,5 prosentin laskuna suhteessa viime syksyyn. Osaindekseistä eniten on laskenut päällysteet (-14,9 prosenttia). Kustannusten laskua hillitsi työvoimakustannusten nousu.

Aiemmin ylläpidon kustannuksia seuraava indeksi seurasi tiiviisti päällysteiden kustannuskehitystä. Vuoden 2010 indeksiuudistuksessa sen painorakenne uudistettiin. Vaikutus näkyy nyt siinä, että ylläpidon kustannukset ovat laskeneet edellisestä syksystä päällysteitä tai kokonaisindeksiä vähemmän, vain 0,4 prosenttia.

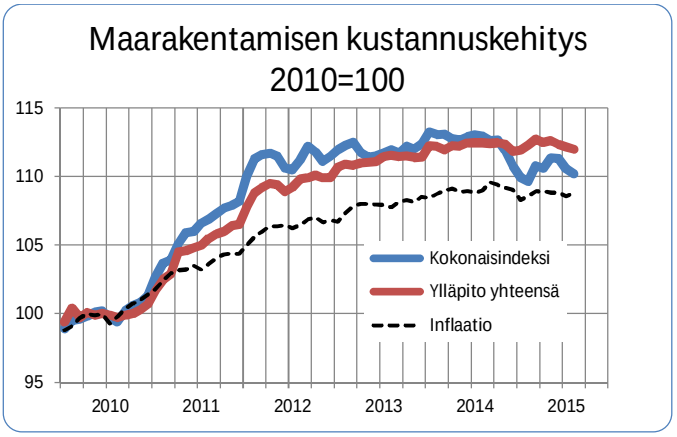

Lähde: Tilastokeskus

Suunnittelijoiden ristiriitainen suhdannekuva

Suunnittelijat ovat nostaneet syksyn 2015 ongelmiksi hintakilpailun, lyhyen tilauskannan ja säästötoimet, jotka kaikki viestivät vahvasti matalasuhdanteesta. Kuitenkin yritysten liikevaihto kasvanut (+ 2 prosenttia) ja työvoimaa on palkattu lisää (+ 6 prosenttia). Lisätyövoimasta huolimatta kireät aikataulut tuottavat ongelmia.

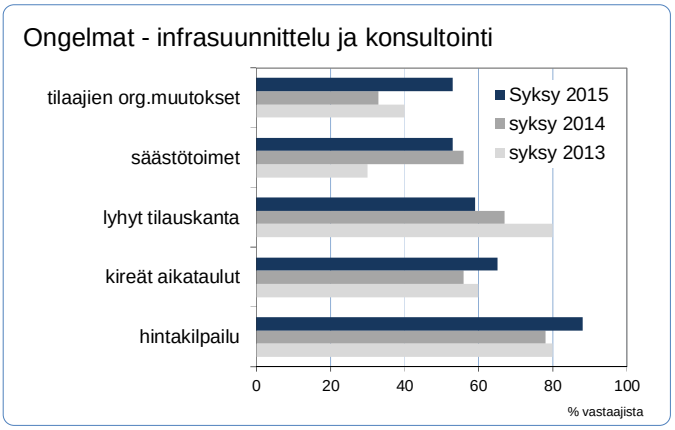

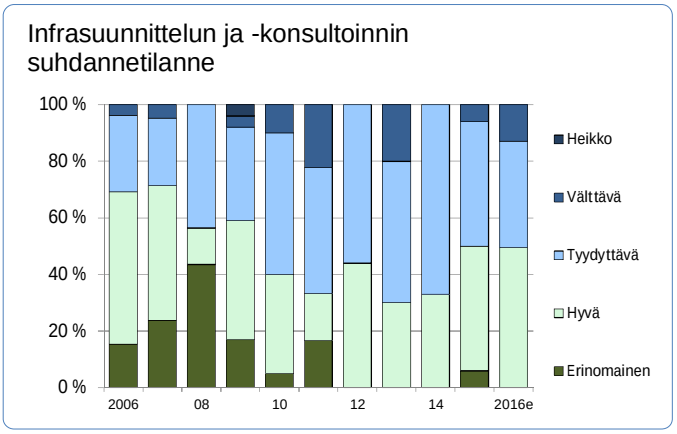

Lähde: Infrarakentaminen muutoksessa, suhdannekysely syksy, 2015

Suunnittelijoiden suhdannetilanne:

Vuoden takaiseen verrattuna heikommasta tilanteesta kertoo hintakilpailun lisääntyminen. Tilanteen paranemista indikoi tilauskannan pidentyminen.

Syksyllä 2015 taka-alalle ovat jääneet työvoimaan ja osaamiseen liittyneet ongelmat. Tällä kertaa kysyttiin uutena asiana tietomalliosaamisesta. Sen vaje koettiin vähäisemmäksi (18 prosenttia vastaajista) kuin esimerkiksi puute osaavista projektivetäjistä (29 prosenttia vastaajista).

Vastaukset 2015 koetusta ja 2016 ennakoidusta suhdannetilanteesta kertovat pikemminkin hyvästä kuin heikosta tilanteesta. Vähintään hyväksi suhdannetilanteen kokevien osuus on selvästi suurempi kuin enintään välttäväksi kokevien. Hyvästä tilanteesta kertoo myös se, että työntekijöiden määrää aiotaan lisätä vuonna 2016.

Rakennuttajat näkevät suunnittelijoiden tarjoushalukkuuden lisääntyneen vuodesta 2012 lähtien. Tarjousten hintataso pidetään normaalina, mutta laskusuuntaisena.

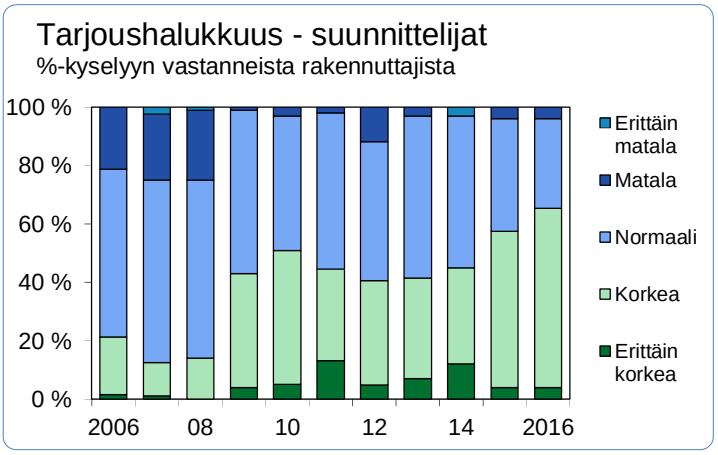

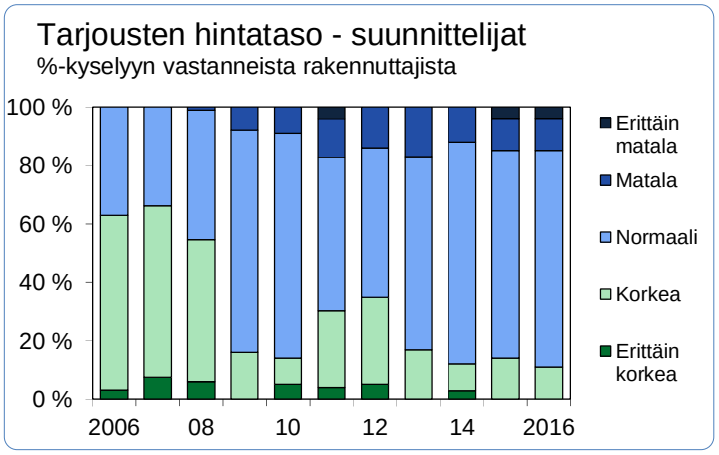

Lähde: Infrarakentaminen muutoksessa, suhdannekysely syksy, 2015

Urakoinnissa merkkejä suhdannekäänteestä

Tilausten turvaaman työkannan pituus oli kesällä 2015 laskenut 4,4 kuukauteen, noin kuukautta lyhyemmäksi kuin kahtena edellisenä vuonna. Urakoitsijoiden toiminnan kannattavuus ja kapasiteetti suhteessa kysyntään ovat pysyneet ennallaan. Yritysten resurssien käyttöaste on ollut kesäkausina yleensä lähes 90 prosenttia. Kesällä 2015 käyttöaste oli 81-85 prosenttia.

Suhdanneodotukset ovat kaksijakoiset. Suurten hankkeiden päättyminen tulee vapauttamaan kapasiteettia eikä alkamassa ole uusia vastaavia hankkeita. Toisaalta suunnittelusektorin kiireet ennakoivat urakoitsijoiden tilanteen parannusta.

Rakennuttajien mukaan urakoitsijoiden tarjoushalukkuus on edelleen kasvanut. Urakoitsijoiden hintatasoa pitää suurin osa rakennuttajakyselyyn vastanneista normaalina, mutta matalaksi hintatason arvioivien osuus on edelleen kasvussa 2013. Urakoitsijoiden oman kyselyn mukaan kilpailu on laskenut hintatasoa ja nyt rakennuttajat saavat hyvän vastineen rahoilleen.

Urakoitsijoiden suhdannetilanne:

2014 2015

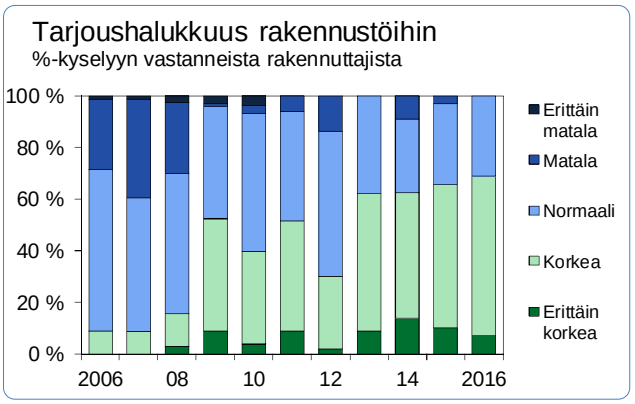

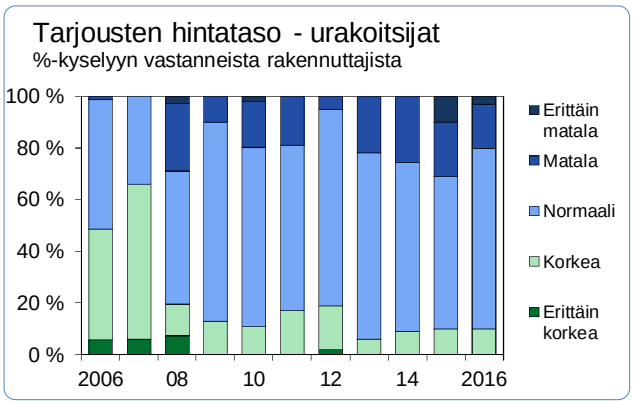

Lähde: Infrarakentaminen muutoksessa, suhdannekysely syksy, 2015

Ympäristöasiat vaivaavat rakennuttajia

Rakennuttajien suurimmaksi ongelmaksi talouskysymysten ohella on noussut syksyllä 2015 ympäristöasiat ja -luvat. Ongelma on lisääntynyt vuosi vuodelta.

Kiire koetaan toiseksi suurimmaksi ongelmaksi vaikka se onkin vähentynyt vuodesta 2014. Kolmannelle ja neljännelle sijalle nousevat taloudesta johtuvat ongelmat eli säästötoimenpiteet ja rahoituksen puute.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana rakennuttajien tyytymättömyys urakoinnin laatuun on kasvanut pikku hiljaa. Vuonna 2015 se koettiin viidenneksi suurimmaksi ongelmaksi yhdessä aikataulumuutosten kanssa.

Suunnittelijat pitivät omana ongelmanaan tilaajien eli rakennuttajien organisaatiomuutoksia. Rakennuttajat eivät itse kokeneet muutoksia ongelmana.

Tämän syksyn kyselyyn vastanneet rakennuttajat ilmoittivat ostavansa urakoitsijoilta rakennustöistään noin 90 prosenttia sekä hoidosta & kunnossapidosta noin 70 prosenttia.

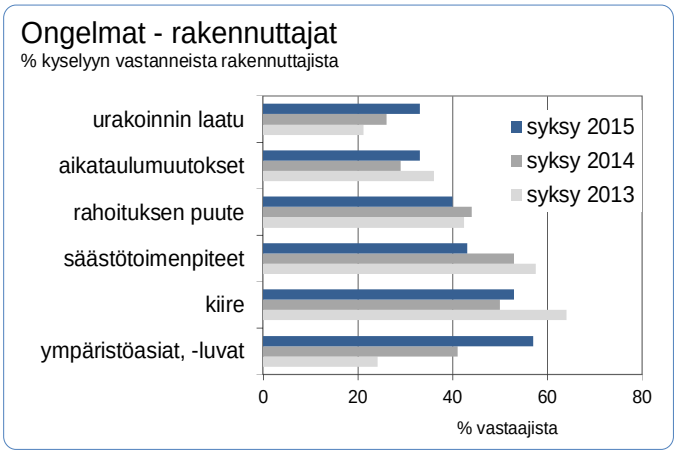

Lähde: Infrarakentaminen muutoksessa, suhdannekysely syksy, 2015

Lisätietoja: eero.nippala@tamk.fi tai terttu.vainio@vtt.fi . Lähteet: Infra-alan rakennuttajien ja suunnittelijoiden suhdannekyselyt syyskuussa 2015, EK suhdannebarometri (infrarakentaminen); Infra ry infrabarometri; Kuntien investointisuunnitelmat; Valtion tulo- ja menoarvioesitys 2016; BOFIT; IFO Institut; Julkisen talouden tilastot; Tilastokeskuksen Maa- ja vesirakentamisen suhdannetilastot; IPE Brent Oil